

Den store Gatsby - F.Scott Fitzgerald

- *En Analys Av Gustav Hassbring*

Scott Fitzgerald besitter en fantastisk förmåga att beskriva miljöer och detaljer in i det minsta. Hans beskrivningar drar med läsaren in i boken, och målar upp en omgivning som känns så verklig att man nästan skulle kunna röra vid den. *Den store Gatsby* (1925) är inte ett undantag. *Den store Gatsby* är ett mästerverk vars förmåga att dra med sig läsaren övergår en förundran över ens egna livssituation. Du ges en tankeställare om hur du själv beter dig, mot andra och även dig själv.

I sin helhet är boken en skildring av det amerikanska 20-talet, även kallat det glada 20-talet, emedan den amerikanska högkonjunkturen gynnade kraftigt samhällets övre skikt. Tillgångarna blev större, festerna mer storartade, och bilarna fler. Vi får följa med Nick Carraway på hans flytt till västkusten, en flytt som även tar inom honom i den amerikanska överklassen. Här presenteras vi för Jay Gatsby, Nick Carraways granne och en mycket förmögen man med ett oerhört mystiskt liv.

Det övergripande temat i boken är rikedom, och även de problem som frodas ur ens egna förmögenheter. Girighet, sorg och grymhet är bara ett fåtal av dessa problem som tas upp i boken. Detta märks tydligt vid ett antal tillfällen. Jay Gatsby, bokens huvudkaraktär, tendenserar till att arrangera fester för överklassen igenom bokens handling. När vi som läsare vid olika tillfällen får ta del av dessa fester brukar dessvärre inte Mr. Gatsby närvara i det offentliga rummet, och gästernas förakt och hat mot värden träder fram. Otaliga konspirationsteorier växer fram om huruvida Gatsby kunnat ackumulerat sådant välstånd, och många gäster menar att han har arbetat i den olagliga världen för att kunna få så mycket pengar. Ett exempel som tas upp i boken hävdar att Gatsby skulle ha kopplingar till den tyska armén, och främst då som en av Kaiser Wilhelms familjemedlemmar¹. Detta fast de ändå befinner sig i Gatsbys egna hus och dricker hans alkohol och äter hans mat. Denna avsaknad av självinsikt leder tillbaka till de föregående teman. Både girighet och grymhet infinner sig själva i den situation som uppstår hos

---

¹ Fitzgerald, F. Scott. *Den Store Gatsby*. Lund: Bakhåll, 1925:36

Gatsbys fester.

Mot slutet av boken finner vi även en annan händelse som kan förknippas med de tidigare nämnda teman i boken. På Gatsbys egna begravning dyker bara ett fåtal människor upp. Gatsbys älskade, Daisy, försvinner mystiskt dagarna innan begravningen, enbart en av Gatsbys frekventa gäster dyker upp och Gatsbys närmaste vänner väljer att avstå. Girigheten och grymheten visad av hans närmaste bekanta är synnerligt noterbart. Den sorg som Gatsbys lik måste känna fick mig att fundera på om inte den sorgen har funnits genom hela boken. Gatsbys avsaknad av sin älskade Daisy, det som präglat hans livsval, men även hans livshistoria myntas av sorg. Efter att ha kämpat så länge för att nå den position han erhöll, till att förlora allt han hade på loppet av några dagar.

En av våra biroller i boken är Tom Buchanan, make till Daisy, som i sin tur är Gatsbys kärleksintresse. Tom Buchanan är en mycket förmögen man, som lyckats skapa en sådan tillvaro för sig själv genom hans talang för sporten amerikansk fotboll. Rivaliteten mellan Gatsby och Buchanan är ett faktum, och *Den store Gatsby* kretsar främst kring detta kärleksdrama. Det som fångade min uppmärksamhet var dock Tom Buchanans namn. Han delar nämligen sitt rätt udda efternamn med USA:s 15:de president, James Buchanan, vars ämbetsperiod varade mellan 1857–1861. Detta skulle även förklara vart Tom Buchanans förmögenhet kom ifrån, eftersom att det beskrivs tidigt i boken att han redan på college hade agerat snobbigt: *“Hans släkt var oerhört förmögen - redan på collage var hans slösaktiga stil något som många störde sig på”*². Förvisso tjänade inte amerikanska presidenter särskilt mycket på 1800-talet, men i praktiken var det bara rika adelsmän som i slutändan hade råd med att bedriva en kampanj för att bli president. James Buchanan var född i en välutbildad familj på sent 1700-tal, och det var få människor som faktiskt hade råd en utbildning på den tiden. James Buchanans far var också en av de rikare männen i regionen, vilket kunde ha bidragit till släkten stora tillgångar³. Därav skulle det kunna finnas en familjeanknytning mellan den fiktionella Tom Buchanan och den amerikanska presidenten James Buchanan.

---

² Fitzgerald, 1925:10

³ Baker, H. Jean. *James Buchanan: The American Presidents Series: The 15th President, 1857-1861*. Macmillan. 2004:9-12

I ett annat perspektiv skulle man kunna se Tom Buchanan som en avbildning av James Buchanan, som anses vara en av Usa sämsta presidenter någonsin⁴. Mestadels för att han lyckades förvärrade läget mellan nord- och sydstater i ett redan splittrat land. Detta skulle kunna efterlikna Tom Buchanan som beskrivs i boken, för det mesta, på ett negativt sätt. Ett exempel på detta är när Nick Carraway får för första gången på länge träffar Tom, och beskriver honom som *“...en robust man i trettioårsåldern med halmgult hår, en bister mun och ett överlägset sätt. Hans glansiga, arroganta ögon dominerade ansiktet och gav intrycket att han alltid lutade sig aggressivt framåt”*⁵. Detta skulle kunna efterliknas med det hat som James Buchanan fick som resultat av sin försämring av relationerna mellan nord- och sydstater, som mynnade ut i det amerikanska inbördeskriget.

En annan detalj som jag fann intressant infinner sig själv mot slutet av boken. Vår huvudkaraktär, Nick Carraway, blickar tillbaka på minnen i hans liv, och reflekterar över hans kärlek till sina hemtrakter i Mellanvästern. I hans tankar påpekar han att *“Detta är vad Mellanvästern betyder för mig - inte vetet eller prärierna eller de svunna svenskstäderna”*⁶. Det som fick mig att börja tänka var om det var historiskt sett korrekt att påpeka *“....svenskstäderna”* i den region som detta citat utspelar sig i.

Mellanvästern har historiskt sett varit en region med en hög andel av befolkning med svenska rötter. Mellan 1865-1930 estimerades det att över en miljon svenskar ska ha emigrerat till stater såsom Minnesota, Illinois, North Dakota, Nebraska och andra Mellanvästernstater⁷. I kontexten kring ovanstående citat finner vi tyvärr ingen mer specifik information om i vilken stat Nick Carraway befinner sig i, men han nämner i tidigare meningar att *“När vi for iväg i vintermörkret och den riktiga snön, vår snö, började breda ut sig längs med spåret och glittra i tågfenstren och det matta ljuset från Wisconsins småstationer fladdrade förbi, blev luften plötsligt bitande kall.”*⁸.

---

⁴ blog.constitutioncenter.org “James Buchanan: Why is he considered America’s worst president?” Ncc Staff. 23 april, 2014

⁵ Fitzgerald. 1925: 11

⁶ Fitzgerald. 1925: 185

⁷ mikaelskolan.se, “Svenska emigrationen under 1800-talet”

⁸ Fitzgerald. 1925: 184

Om vi nu antar att Carraway befinner sig i Wisconsin när “*svenskstäderna*”-citaten yttras, kan vi med god sannolikhet säga att detta är samhällsenligt för tiden. Detta beror på att Wisconsin också var en stat som många svenskar valde att emigrera till och idag består Wisconsin till 2.5% av människor med svensk ätt⁹. Dock utspelar sig inte denna tillbakablick i vår tid, utan Carraway tillbakablickar från när boken utspelar sig, 1922, vilket gör det omöjligt att veta vilken tid han syftar på i sin återblick. Dessvärre saknas fakta angående demografin i region på tidigt 1900-tal, vilket forcerar en till använda fakta från de senaste åren, men eftersom Wisconsin oftast pekas som en av de staterna Svenskarna valde att emigrera till mellan 1865-1930, kan vi med god sannolikhet säga att detta stämmer.

Rasism är ett återkommande ämne i boken. För det mesta används det på ett subtilt sätt, men i vissa fall får vi även ta del av hur normaliserat rasism var under bokens gång. Ett exempel som ges tidigt in i boken är när Nick är på besök hos Daisy och Tom, och Tom börjar samtala kring den vita rasen och hur den “...kommer [...] att gå under fullständigt¹⁰”, en väldigt udda svängning från det dåvarande samtalet. Tidigare på samma sida frågar även Tom Nick “*Har du läst De färgade rikenas uppgång av den där Goddard?*”¹¹. Båda dessa citat är tydliga referenser till den tidigare rasismen som fanns i Usa på 1900-talet. Detta skulle även kunna ses som samhällsenligt eftersom rasism på 1900-talet i Usa var utbredd och normaliserat. Bara för att nämna ett exempel på hur bredd rasismen var i USA när boken utspelade sig, 1922, hade man samma år förbjudit äktenskap mellan olika raser i staten Virginia, man hade även samma år förbjudit amerikansk medborgarskap till Japanska immigranter¹². Detta visar att boken på sitt sätt är samhällsenlig.

Man skulle även kunna se detta ur ett annat perspektiv. Scott Fitzgerald kunna också velat visa oss hur välbärgade människor i allmänhet hade lite om ingen sympati för sämre ställda samhällsklasser överlag, och inte bara emot människor av annan hudfärg. Det kan vara för att det personligen har hänt honom, eller bara för att han själv har känt av att han betett sig så. En annan

---

⁹ United States Census Bureau, *SELECTED SOCIAL CHARACTERISTICS IN THE UNITED STATES; 2011-2015 American Community Survey 5-Year Estimates - Midwest Region - Wisconsin*. 8/3-17

¹⁰ Fitzgerald. 1925: 17

¹¹ Fitzgerald. 1925: 17

¹² occidentaldissent.com “*American Racial History Timeline, 1900-1960*”

synvinkel på det hela skulle vara om Fitzgerald faktiskt, på ett subtilt sätt, ville framför sin åsikter i frågan, och faktiskt agera en sorts influens till läsaren.

Den Store Gatsby är en fantastisk bok, som även är samhällsenlig med tiden den är sagd att utspela sig i. Boken anses även idag att vara en av de klassiska verken en måste läsa, och tillhör även den amerikanska litteraturens historia. Scott Fitzgeralds poetiska drag förvandlar boken till en otrolig erfarenhet med fantastiska miljö- och personbeskrivningar, och jag rekommenderar starkt att läsa boken, *ty det är den värd.*